

Ecologische beoordeling natuurcompensatie eerste fase Noorderwold-Eemvallei

Opdrachtgever Rho adviseurs
Referentie Schut, E. 2019. Ecologische beoordeling natuurcompensatie eerste fase Noorderwold-Eemvallei. A&W-notitie 3072. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Projectcode 3072nee
Status Definitief
Datum 25 april 2019
Projectleider E. Schut
Autorisatie R. Strijkstra

Inhoud

1. Inleiding
2. Situatieschets en plannen
3. Gebiedsbescherming en beoordeling
4. Soortbescherming en beoordeling
5. Conclusies
Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden
tel. 0511 – 474764
email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

Foto's 1 t/m 6: Impressie van het plangebied en de directe omgeving. Boven: Links: ruigtegebied langs de Gruttotocht, ten westen van het plangebied; Rechts: veld ingezaaid met klaver en bomenrij langs Ibisweg. Midden: Links: kraaiennest in boom langs Ibisweg; Rechts: Stoppelveld en ruigte aan de kant van het Ibispad (deze blijft volgens de plannen bestaan); Onder: Links: landbouwgrond ten zuiden van Ibisweg die onderdeel is van het plangebied; Rechts: Wulptocht, kijkend richting noordwest (foto's A&W).

1. Inleiding

Als onderdeel van fase 1 van het project Nieuwe Natuur Noorderwold is het voornemen om in een gebied van circa 185 hectare compensatie voor natuurgebied te realiseren. Het plangebied is onderdeel van het gebied Noorderwold-Eemvallei ten zuidoosten van Almere. Voor het gebied zal een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld. In dit kader is ecologisch onderzoek gewenst om te bepalen welke wettelijk beschermde natuurwaarden (potentieel) in en nabij het gebied aanwezig zijn. Bij toekomstige ontwikkelingen kan dan worden bepaald hoe deze zich verhouden tot de ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft o.a. de Wet natuurbescherming en de regelgeving omtrent het Natuurnetwerk Nederland. Rho Adviseurs heeft Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek opdracht gegeven om dit ecologisch onderzoek uit te voeren. Indien van toepassing worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

In onderhavige notitie zijn de resultaten van het ecologisch onderzoek gepresenteerd. Het onderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van relevante natuurwaarden is gebaseerd op twee benaderingen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Er is daarbij onder andere gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Daarnaast zijn op 17 augustus 2018 en 17 april 2019 oriënterende veldbezoeken uitgevoerd, waarbij is gelet op de (mogelijkheden voor de) aanwezigheid van beschermde en/of kritische soorten.

Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

2. Situatieschets

Als onderdeel van fase 1 van het project Nieuwe Natuur Noorderwold is het voornemen om in een gebied van circa 185 hectare compensatie voor natuurgebied te realiseren. In het gebied zal onder andere 68,5 hectare moeras en 36 hectare bos worden aangelegd.

Het plangebied bestaat uit gronden die in de huidige situatie grotendeels een agrarisch gebruik kennen (figuur 1). Ten tijde van het veldbezoek werden in het plangebied verschillende gewassen geteeld, waaronder Rode klaver en maïs. Langs de randen was een bloemenmengsel met akkerbloemen ingezaaid (o.a. Klapproos en Korenbloem).

Het plangebied wordt aan de westkant begrensd door het ruigtegebied langs de Gruttotocht (foto 1). Dit ruigtegebied zal volgens de plannen intact blijven. Aan de noordkant van het plangebied liggen de A6 en de Wulptocht. De Wulptocht zal gedeeltelijk worden omgelegd, zodat deze volledig langs de noordkant van het plangebied komt te lopen. Het Ibispad loopt in noord-zuidrichting door het plangebied. Rondom dit pad bevindt zich een kleine ruigte, die volgens de plannen behouden blijft. Door het plangebied loopt de Ibisweg, met een bomenrij aan de noordkant ervan. De weg en de bomenrij blijven volgens het huidige inrichtingsplan behouden.

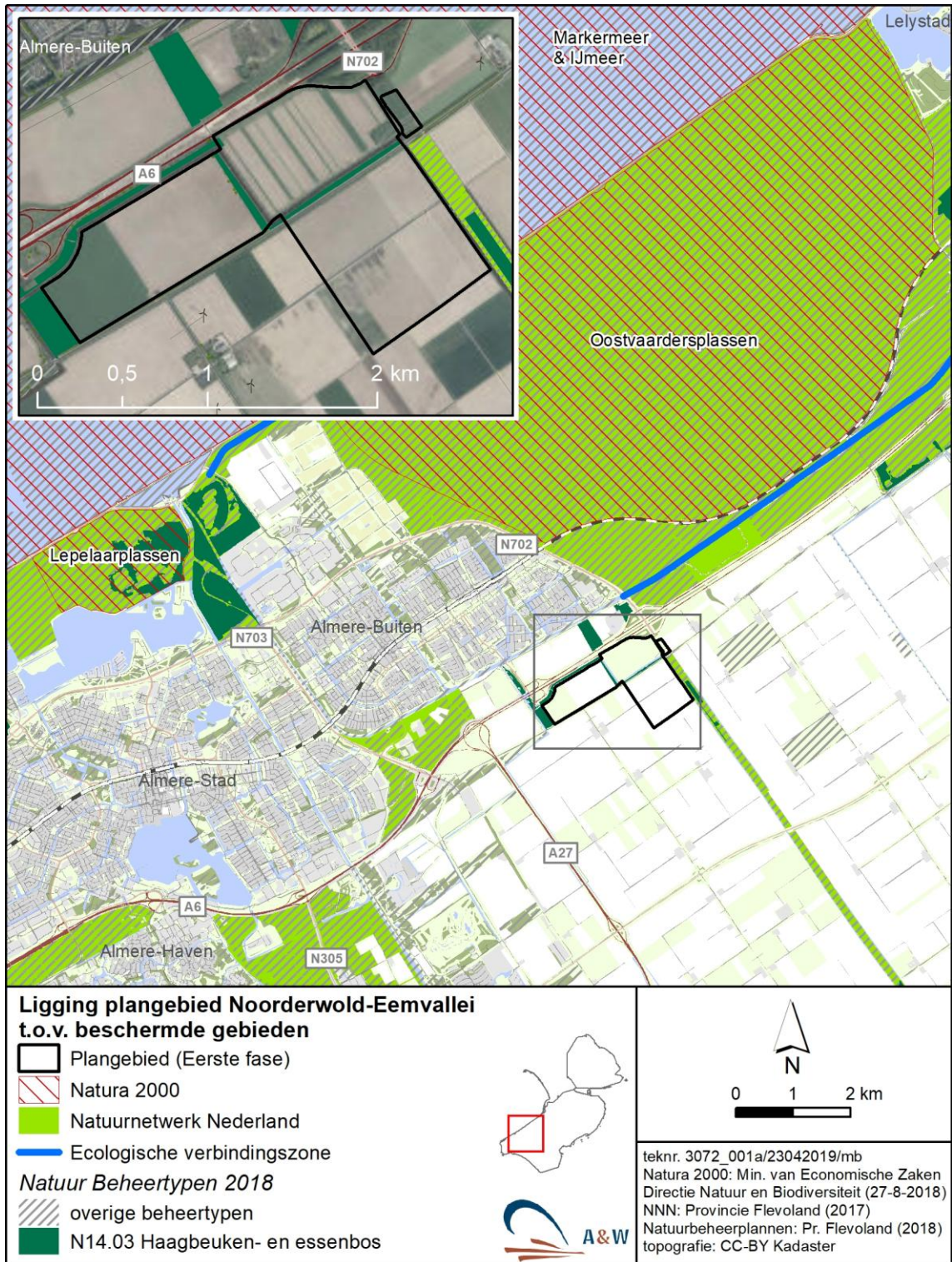
Ten zuiden van de Ibisweg bestaat het plangebied uit twee percelen landbouwgrond, die aan de oostkant worden begrensd door de Wulptocht. Langs de oostkant van het plangebied is, in het perceel ten noorden van de Ibisweg een klein L-vormig bomenrijk gebied aanwezig. Op het perceel is volgens de plannen ruimte gereserveerd voor biologische landbouw. De bomen zullen worden ingepast in het inrichtingsplan.

Langs de oostzijde, ten oosten van de Wulptocht liggen twee percelen die in de huidige situatie bestaan uit struweel van maximaal 1 meter hoog, met op enkele plaatsen opgaande begroeiing, die bestaat uit Schietwilg. Er lopen greppels doorheen, maar tijdens het veldbezoek in april 2019 stonden deze droog.

Volgens het inrichtingsplan zal het grootste deel van het gebied worden ingericht als kleimoeras en is een groot deel gereserveerd voor de aanleg van biologische landbouwgronden. Daarnaast is een gedeelte van het gebied gereserveerd als zoekgebied Rood, met bijbehorende infrastructuur en verharding, is een deel van het gebied gereserveerd voor een natuurintegratie experiment waarbij mengvormen van natuur en landbouw worden aangelegd en zullen bos, grasland, watergangen en wandelpaden worden aangelegd (figuur 2). Het uitgangspunt bij de inrichting is het creëren van zo veel mogelijk aansluiting op de (groene) structuren in de omgeving.

Om de aanleg van kleimoeras mogelijk te maken zal het terrein gedeeltelijk worden afgegraven. Daarnaast wordt de grondwaterstand binnen het plangebied verhoogd. Er wordt water opgepompt vanaf de Wulptocht (zie pomp/stuw aan de westkant van het plangebied, figuur 2) en er komt een stuw voor de afwatering aan de westkant van het plangebied (figuur 2).

Aan de oostkant van het plangebied zijn drie windturbines met de bijbehorende ontsluiting gepland. De geplande aanleg hiervan is in een eerder stadium getoetst en is geen onderdeel van de onderhavige beoordeling.

Figuur 1. De ligging van het bestemmingsplangebied en beschermde gebieden in de omgeving.

Noorderwold-Eemvallei

Ontwikkelplan Eerste Fase

Figuur 2. Overzicht van de plannen (Bron: Ontwikkelplan bestemmingsplan Noorderwold-Eemvallei, ontvangen van Rho Adviseurs).

3. Gebiedsbescherming en beoordeling

In Nederland zijn de meeste beschermde gebieden beschermd volgens de Wet natuurbescherming (Natura 2000) of regels omtrent het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Daarnaast kunnen gebieden zijn beschermd via regelgeving in provinciale verordeningen.

Natura 2000-gebieden

In de omgeving van het bestemmingsplangebied liggen de Natura 2000-gebieden 'Oostvaardersplassen' (afstand circa 2 km), 'Lepelaarplassen' (circa 8 km) en 'Markermeer en IJmeer' (afstand circa 7 km). 'Oostvaardersplassen' is aangewezen voor een aantal broedvogelsoorten (waaronder Bruine en Blauwe kiekendief) en niet-broedvogelsoorten (waaronder ganzensoorten en de Smient). Het gebied 'Lepelaarplassen' is aangewezen ter bescherming van een aantal broedvogelsoorten en niet-broedvogelsoorten, waaronder de Grauwe gans. 'Markermeer en IJmeer' is aangewezen voor twee habitattypen en voor Rivierdonderpad, Meervleermuis, Kleine modderkruiper en een aantal broedvogelsoorten en niet-broedvogelsoorten (waaronder Grauwe gans en Smient).

Meervleermuis

Eén van de soorten waarvoor het Natura 2000-gebied 'Markermeer en IJmeer' is aangewezen en die mogelijk een ecologische relatie heeft met gebieden op enige afstand, is de Meervleermuis. Deze soort foerageert in het Natura 2000-gebied en heeft zijn verblijfplaatsen daarbuiten in bebouwing. De afstand tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied is voor Meervleermuizen te overbruggen. Binnen het plangebied zijn geen mogelijkheden voor verblijfplaatsen van de Meervleermuis aanwezig, door het ontbreken van bebouwing. Naast verblijfplaatsen kunnen in de omgeving ook vliegroutes van de Meervleermuis lopen, bijvoorbeeld over de Wulptocht, die voor een deel zal worden omgelegd.

Eventueel aanwezige vliegroutes zullen door uitvoering van de plannen niet worden aangetast, als de bestaande lijnvormige elementen behouden blijven. Verder dient lichtuitstraling op de watergangen gedurende avond en nacht te worden voorkomen. Hier wordt in §4.5 dieper op ingegaan.

Ganzen en Smient

De ganzen en de Smient waarvoor de Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied zijn aangewezen, slapen in de Natura 2000-gebieden en foerageren in gebieden buiten de grenzen van deze gebieden. Door de externe werking van de Wet natuurbescherming zijn bovengenoemde mobiele soorten ook beschermd buiten de begrenzing van de Natura 2000-gebieden. Binnen het plangebied zijn geen percelen met grasland aanwezig. In principe is het mogelijk dat ganzen en Smienten foerageren op akkerpercelen. Uit verspreidingsgegevens van ganzen blijkt echter dat het plangebied slechts sporadisch door foeragerende ganzen wordt gebruikt (Hornman en van Winden 2013), terwijl Smienten er niet foerageren (Voslamber *et al.* 2004). Om bovenstaande redenen zal het effect van de uitvoering van de plannen op foeragerende ganzen en Smienten gering zijn. In de omgeving is bovendien voldoende alternatief foerageergebied voor de soorten aanwezig.

Blauwe en Bruine kiekendief

Van de Blauwe en Bruine kiekendief is bekend dat deze soorten broeden in het Natura 2000-gebied 'Oostvaardersplassen' en foerageren in gebieden daarbuiten. In de omgeving van het plangebied is vanaf 2006 door A&W onderzoek gedaan naar het foeragegedrag van Kiekendieven (Beemster *et al.* 2012). Op basis van observaties en zendergegevens kon worden vastgesteld welke gebieden door Bruine kiekendieven werden gebruikt. Van Blauwe kiekendieven konden niet genoeg gegevens worden verzameld om vast te stellen waar de belangrijkste

foerageergebieden zich bevonden. Delen van het plangebied werden regelmatig bezocht door foeragerende Bruine kiekendieven. Het betreft daarbij percelen met wintergraan en overige natuur aan de noordwestkant van het plangebied en een perceel met wintergraan aan de zuidoostkant (zie Bijlage 1). Er kan niet worden uitgesloten dat door uitvoering van de plannen de kwaliteit van het foerageergebied van de Bruine kiekendief zal worden aangetast en dat daardoor een negatief effect ontstaat op het instandhoudingsdoel van de Bruine kiekendief. Om te bepalen of dit het geval is, adviseren wij om een verstorings-/verslechtingsonderzoek uit te voeren. Hierbij is het ook van belang om in te gaan op cumulatieve effecten met plannen in de omgeving.

De habitattypen en de overige soorten waarvoor de Natura 2000-gebieden 'Oostvaardersplassen', 'Lepelaarplassen' en 'Markermeer en IJmeer' zijn aangewezen, zijn gebonden aan de biotopen binnen de begrenzingen van deze gebieden. Gezien de afstand tussen het bestemmingsplangebied en de Natura 2000-gebieden zijn op deze habitattypen en soorten geen negatieve effecten van toekomstige ontwikkelingen te verwachten.

Conclusie Natura 2000-gebieden

Door uitvoering van de plannen zal mogelijk een negatief effect ontstaan op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied 'Oostvaardersplassen', door het aantasten van foerageergebied van Kiekendieven. Om te bepalen of dit het geval is, adviseren wij om een verstorings-/verslechtingsonderzoek uit te voeren.

Om bovenstaande redenen worden er geen andere negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van 'Oostvaardersplassen', 'Lepelaarplassen' en 'Markermeer en IJmeer' verwacht, mits lichtuitstraling van de werkzaamheden gedurende avond en nacht wordt voorkomen.

Natuurnetwerk Nederland

Uit de kaartgegevens over wettelijk beschermde gebieden blijkt dat het bestemmingsplangebied geen deel uitmaakt van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het dichtstbijzijnde NNN-gebied is direct ten oosten van het plangebied gelegen. Door de ligging nabij de A6 en in agrarisch gebied, kent het gebied reeds relatief veel menselijke verstoring. Negatieve effecten van verstoring door uitvoering van de werkzaamheden op het NNN-gebied zijn niet te verwachten, omdat de extra verstoring relatief klein zal zijn.

Natuurbeheertypen

Langs de Ibisweg en het Ibispad is een gedeelte gelegen dat is aangewezen als het natuurtype N14.03 Haagbeuken- en Essenbos. Dit betekent dat het beheer is afgestemd op dit type natuur. Daarnaast bestaan er soortgroepen die hier ecologisch mee verbonden zijn en als wezenlijke waarden kunnen worden beschouwd (Provincie Flevoland 2009). Door uitvoering van de plannen zal dit terrein niet worden aangetast, aangezien het is ingepast in het inrichtingsplan. Omdat dit deel van het gebied relatief hoog gelegen is, zijn van de verhoging van het waterpeil geen negatieve effecten te verwachten.

Conclusie gebiedsbescherming

Door uitvoering van de plannen ontstaat mogelijk een negatief effect op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied 'Oostvaardersplassen' door aantasting van het foerageergebied van Kiekendieven. Om te bepalen of dit het geval is, is het uitvoeren van verstorings-/verslechtingsonderzoek nodig. Door uitvoering van de plannen zijn geen overige knelpunten met de ecologische wet- en regelgeving voorzien ten aanzien van gebiedsbescherming. Wel dient rekening gehouden te worden met een eventuele relatie tussen de langs het plangebied lopende Gruttocht en Wulptocht en het Natura 2000-gebied 'Markermeer en IJmeer' door een mogelijke

vliegroute. Door lichtuitstraling van de werkzaamheden over het water te voorkomen, kan worden voorkomen dat deze mogelijke vliegroute wordt verstoord.

4. Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland sinds 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Aan de Wet natuurbescherming zijn drie lijsten met soorten gekoppeld. Het gaat om artikel 3.1 waar soorten van de Vogelrichtlijn onder vallen, artikel 3.5 waar soorten van de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern en bijlage I bij het Verdrag van Bonn onder vallen en artikel 3.10 voor overige soorten. Soorten uit de eerste twee artikelen zijn daarmee Europees beschermd, terwijl soorten van artikel 3.10 nationaal beschermd zijn. Provincies hebben de mogelijkheid om voor soorten uit artikel 3.10 een vrijstelling te verlenen van enkele verbodsbepalingen. De Provincie Flevoland hanteert vanaf 1 januari 2017 een dergelijke lijst met (dier)soorten die een vrijstelling genieten bij o.a. ruimtelijke ontwikkeling.

Gezien de ligging van het plangebied ten zuiden van Almere, de openheid van het gebied en het huidige gebruik van een groot deel van het plangebied als landbouwgrond, zijn er beperkte mogelijkheden voor soorten die beschermd zijn volgens de Wnb. Hieronder is beschreven welke beschermde soorten mogelijk in het plangebied voorkomen en wat de consequenties daarvan zijn voor de beoogde ingrepen.

4.1 Algemeen

Het plangebied bestaat grotendeels uit landbouwgrond, met op enkele plaatsen opgaande begroeiing. Onder dergelijke omstandigheden zijn er beperkte mogelijkheden voor natuurwaarden aanwezig. Het is onwaarschijnlijk dat in het plangebied wettelijk beschermde soorten uit de volgende soortgroepen voorkomen en/of worden beïnvloed door de uitvoering van het beoogde project:

- Planten
- Ongewervelde diersoorten

De redenen die aan deze conclusie ten grondslag liggen, zijn één of meer van de volgende:

- Het plangebied ligt niet binnen het verspreidingsgebied van deze soorten.
- In het plangebied is geen geschikt biotoop voor deze soorten aanwezig.
- Uitstralende effecten van de ingreep reiken niet dermate ver buiten de begrenzing van de locatie dat daardoor (mogelijke) leefgebied van deze soorten wordt beïnvloed.

De herinrichting van het plangebied veroorzaakt om deze redenen geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van bovengenoemde soortgroepen.

4.2 Amfibieën

In de directe omgeving van het plangebied zijn verschillende watergangen aanwezig, die mogelijk geschikt zijn voor amfibieënsoorten. De oevers van de tochten zijn beschoeid en steil en daardoor worden hier geen amfibieën verwacht. Wel is er mogelijk geschikt leefgebied aanwezig in de berm sloten langs de Ibisweg en de sloot tussen de twee zuidelijke percelen. Door uitvoering van de plannen zal de sloot tussen deze percelen worden aangetast. Daarnaast is het in principe mogelijk dat leefgebied van amfibieën wordt aangetast omdat amfibieën gebruik maken van landhabitat om te foerageren en te overwinteren.

Amfibieën artikel 3.5 Wnb

In de omgeving van Almere komt de volgens artikel 3.5 Wnb beschermde Rugstreeppad voor. De dichtstbijzijnde waarnemingen van deze soort zijn afkomstig uit Almere Hout. Hier werd in 2015 een roepend dier waargenomen (NDFF). De afstand tussen Almere Hout en het plangebied is circa 3,5 kilometer. Deze afstand is voor Rugstreeppadden te overbruggen. Uit Flevoland is bekend dat Rugstreeppadden kunnen worden aangetroffen op landbouwpercelen. Daarom is het in principe mogelijk dat ook binnen het plangebied Rugstreeppadden worden aangetroffen. Het plangebied kan onderdeel zijn van voortplantingsgebied, overwintergebied en foerageergebied. In sloten binnen het plangebied kunnen eieren van de Rugstreeppad worden afgezet.

Indien verblijfplaatsen van de Rugstreeppad of het essentiële leefgebied dat daarbij hoort worden aangetast, ontstaat daardoor een conflict met de Wet natuurbescherming. Om te bepalen of dit het geval is, dient aanvullend onderzoek te worden uitgevoerd naar de aan- of afwezigheid van de Rugstreeppad.

Overige amfibieënsoorten beschermd volgens artikel 3.5 Wnb worden binnen het plangebied niet verwacht.

Amfibieën artikel 3.10 Wnb

Gezien de verspreidingsgegevens van amfibieën (NDFF, Van Delft *et al.* 2016) en de aanwezige biotopen, wordt een aantal beschermde amfibieënsoorten van artikel 3.10 Wnb verwacht. Voor de betreffende soorten geldt dat Provinciale Staten van Flevoland een vrijstelling heeft verleend voor het overtreden van de verbodsbepalingen bij artikel 3.10 Wnb bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Om deze redenen veroorzaken eventuele toekomstige ingrepen in het plangebied naar verwachting geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van amfibieën. Bij het uitvoeren van werkzaamheden moet echter wel rekening gehouden worden met de zorgplicht. Aandachtspunten hierbij zijn de planning van de werkzaamheden ten opzichte van de voortplantingsperiode en de winterrust van amfibieën en demprichting bij het dempen van sloten.

Overige amfibieënsoorten beschermd volgens artikel 3.10 Wnb worden binnen het plangebied niet verwacht.

Conclusie amfibieën

Door uitvoering van de plannen ontstaat mogelijk een conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van amfibieën indien leefgebied van de Rugstreeppad wordt aangetast. Om te bepalen of dit het geval is, is aanvullend onderzoek naar het al dan niet voorkomen van de Rugstreeppad binnen het plangebied noodzakelijk. Ten aanzien van overige amfibieënsoorten dient daarnaast rekening te worden gehouden met de zorgplicht.

4.3 Reptielen

In de omgeving van Almere komt de volgens artikel 3.10 Wnb beschermde Ringslang voor. De dichtstbijzijnde waarnemingen zijn gedaan in het Kotterbos, op een afstand van circa 500 meter ten noordoosten van het plangebied (NDFF). Het is mogelijk dat de soort ook voorkomt binnen het plangebied. De Ringslang is een soort die gebonden is aan water en eieren legt in broedhopen. Voor uitvoering van de plannen zal de Wulptocht gedeeltelijk worden verlegd. Daarnaast worden er mogelijk kleinere sloten tussen de kavels gedempt.

Op de landbouwpercelen zijn geen geschikte plaatsen voor broedhopen van de Ringslang te verwachten. Wel is het mogelijk dat op de kavels binnen het plangebied zwerfende exemplaren van de Ringslang voorkomen en dat Ringslangen binnen het plangebied foerageren. In de omgeving is echter voldoende alternatief foerageergebied voor Ringslangen aanwezig.

De oevers langs de Wulptocht zijn geschikt als leefgebied voor de Ringslang. Er is niet uit te sluiten dat zich in de dichte Rietbegroeiing broedplaatsen of overwinterplaatsen van de Ringslang bevinden. Indien broed- of overwinterplaatsen van de Ringslang worden aangetast, zal daardoor een conflict ontstaan met de Wet natuurbescherming. Voorafgaand aan de werkzaamheden dienen de Rietoevers langs de Wulptocht door een ecooloog te worden geïnspecteerd, om te bepalen of er geschikte plaatsen voor broedhopen van Ringslangen aanwezig zijn. Indien dit het geval is, dienen de broedhopen te worden verwijderd na de broedperiode en voorafgaand aan de overwintering van de Ringslang. Dit kan worden uitgevoerd in de tweede helft van september. Na uitvoering van de plannen en voorafgaand aan de volgende broedperiode dienen in overleg met een ecooloog nieuwe broedhopen te worden aangelegd. Indien op deze wijze gewerkt wordt, zal door uitvoering van de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan.

Andere reptielensoorten worden binnen het plangebied niet verwacht.

Conclusie reptielen

Door uitvoering van de plannen zal mogelijk een conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan ten aanzien van de Ringslang. Om dit te voorkomen, dient voorafgaand aan de werkzaamheden door een ecooloog te worden bepaald of er geschikte broedplekken voor de Ringslang in de Rietoevers aanwezig zijn. Indien dit het geval is, dienen de broedplekken na de broedperiode en voorafgaand aan de winterrust te worden verwijderd. Na uitvoering van de werkzaamheden en voorafgaand aan de volgende broedperiode, dienen nieuwe broedmogelijkheden te worden aangebracht. Indien volgens deze werkwijze gewerkt wordt, zal door uitvoering van de geplande werkzaamheden geen conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan ten aanzien van reptielen.

4.4 Vissen

In de omgeving van Almere komen geen beschermde vissoorten voor. Wel is bekend uit eerder onderzoek uitgevoerd door A&W dat de Kleine modderkuiper in de omgeving voorkomt (Koopmans 2017). Ook de Rode lijstsoort Rivierdonderpad komt in de omgeving van Almere voor, maar deze wordt in de watergangen die worden aangetast niet verwacht, vanwege het ontbreken van steenoevers. Ten aanzien van de Kleine modderkruiper en andere vissoorten dient rekening gehouden te worden met de zorgplicht. Dit kan door tijdens het dempen van sloten te werken richting een open einde.

4.5 Vogels

Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten vallen onder artikel 3.1 Wnb. Bij werkzaamheden moet volgens de Wet natuurbescherming rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is dat verstoord kan worden. Aantasting van nesten is niet toegestaan.

Binnen het plangebied en in de directe omgeving zijn mogelijkheden voor broedende vogels. Op de akkers en in de akkerranden zijn mogelijkheden aanwezig voor nesten van akkervogels. Daarnaast kunnen in watergangen nestplaatsen van soorten zoals bijvoorbeeld Wilde eend en Meerkoet voorkomen. In opgaande begroeiing kunnen algemeen voorkomende vogels tot broeden komen, zoals Merel, Zwartkop, Tijftjaf, Roodborst, Koolmees en Houtduif. In de bomen langs de Ibisweg werden nesten waargenomen van de Zwarte kraai. In het struweel aan de oostkant van het plangebied werd de zang van de Braamsluiper gehoord, dit is mogelijk een indicatie dat de soort er nestelt.

Bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden dient te worden voorkomen dat broedgevallen van vogels worden verstoord. Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor

aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Er dient tevens te worden voorkomen dat tijdens werkzaamheden in het broedseizoen alsnog broedgevallen ontstaan die kunnen worden aangetast. Dit is mogelijk door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan, door bijvoorbeeld bouw materiaal goed af te dekken en oevers voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt te maken. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden aangetast, dan ontstaat er een conflict met de Wet natuurbescherming en moeten de versturende werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Wet natuurbescherming, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert bijvoorbeeld jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. In augustus 2009 is onder de Flora- en faunawet een indicatieve lijst opgesteld van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Deze lijst is per 1 januari 2017 onveranderd overgenomen bij de Wet natuurbescherming.

In de bomenlaan langs de Ibisweg zijn in principe mogelijkheden aanwezig voor Buizerdnesten. Tijdens het veldbezoek werden geen nestplaatsen van de Buizerd waargenomen. De bomenlaan zelf zal bovendien volgens de plannen niet worden aangetast. In deze bomenlaan werden wel nesten waargenomen van de Zwarte kraai. De Zwarte kraai is een soort uit categorie 5 van de lijst met soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Nestplaatsen van de Zwarte kraai zijn daarom jaarrond beschermd indien er sprake is van ecologisch zwaarwegende redenen. In dit geval is er geen reden om nestplaatsen van de Zwarte kraai onder jaarronde bescherming te laten vallen. Wel dient geborgd te worden dat er geen verstoring in de broedperiode plaatsvindt.

Er werden geen andere (mogelijkheden voor) nestplaatsen van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten waargenomen.

Conclusie vogels

Het verstoren van broedende vogels door uitvoering van de geplande werkzaamheden dient te worden voorkomen. Maatregelen om het verstoren van broedende vogels te voorkomen worden hierboven beschreven. Indien door uitvoering van werkzaamheden toch broedende vogels en hun in gebruik zijnde nesten worden verstoord, zal een conflict ontstaan met de Wet natuurbescherming.

4.6 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn beschermd onder artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij de meeste andere beschermde zoogdiersoorten. Om deze reden worden de vleermuizen in een aparte paragraaf besproken en worden de 'overige zoogdiersoorten' in § 4.7 behandeld.

In de omgeving van het plangebied komt een aantal vleermuissoorten voor, namelijk Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis en Tweekleurige vleermuis (Heemskerk 2011, NDFF). Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder zijn deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. Binnen het plangebied bevindt zich geen bebouwing, wel zijn er eventueel mogelijkheden voor verblijfplaatsen in bomen binnen of langs het plangebied. Deze bevinden zich in de L-vormige groenstrook die zich aan de oostkant van het plangebied bevindt. Deze groenstrook zal worden ingepast in het inrichtingsplan en zal daardoor niet verloren gaan. Rondom het plangebied zijn op verschillende plekken bomen of ruigtes aanwezig die mogelijkheden kunnen bieden voor verblijfplaatsen van vleermuizen, bijvoorbeeld in het ruigtegebied aan de westkant van het plangebied, de bosschage langs het Ibispad, de ruigte tussen Wulptocht en A6, het ruigtegebied langs de zuidoostkant van het plangebied en het struweel aan de oostkant. Indien voor de uitvoering van de werkzaamheden bomen gekapt zullen worden, dient voorafgaand door een ecooloog te worden beoordeeld of het uitvoeren van aanvullend onderzoek naar de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen noodzakelijk is.

Foerageergebied

Binnen het plangebied zijn in principe mogelijkheden aanwezig voor vleermuizen om boven land te foerageren. Vleermuizen worden daar voornamelijk verwacht boven opgaande begroeiing. Ook boven grasland kunnen vleermuizen foerageren, maar grasland is slechts marginaal geschikt als foerageergebied. In de omgeving van het plangebied is echter voldoende alternatief foerageergebied voor vleermuizen aanwezig, bijvoorbeeld in het ruigtegebied aan de westkant van het plangebied (dat behouden blijft). Na uitvoering van de plannen zal het plangebied deels uit bos bestaan. Daardoor zal het plangebied na uitvoering van de plannen geschikter zijn als foerageergebied boven land dan in de huidige toestand.

Boven de Wulptocht kunnen vleermuizen boven water foerageren. Door het omleggen van de tocht en het aanleggen van kleimoeras, verdwijnt tijdelijk een deel van deze mogelijkheden. Er zijn echter voldoende alternatieve watergangen aanwezig waarnaar vleermuizen kunnen uitwijken. Na afronding van de werkzaamheden zal het omgelegde gedeelte van de Wulptocht ook weer geschikt zijn als foerageergebied.

Het gaat dus om een tijdelijk effect op foerageergebied tijdens de uitvoering van de plannen waarbij voldoende uitwijkmogelijkheid is. Wij verwachten dus geen negatieve effecten op foerageergebied van vleermuizen.

Vliegroutes

Om zich te oriënteren gebruiken vleermuizen lijnvormige landschapselementen zoals watergangen en bomenrijen. Bomenrijen met aansluiting op voor vleermuizen belangrijke elementen in de omgeving zijn in de huidige situatie binnen het plangebied niet aanwezig. Het is eventueel mogelijk dat een vliegroute van vleermuizen langs de bomenlaan langs de Ibisweg loopt. Deze zal door de geplande werkzaamheden echter niet worden aangetast. Daarnaast zijn er vliegroutes van vleermuizen te verwachten boven de watergangen, bijvoorbeeld boven de Wulptocht. Deze zou in gebruik kunnen zijn als vliegroute van Meervleermuis en Watervleermuis. Op de plaats van de huidige Wulptocht zal de west- en zuidoever behouden blijven. Aan de noordkant zal kleimoeras worden aangelegd. Dit betekent dat de bestaande lijnvormige structuur behouden blijft en vleermuizen een mogelijk bestaande vliegroute kunnen blijven gebruiken. Het verdient daarbij aanbeveling om een zekere waterbreedte op de huidige plek van de Wulptocht te behouden in de nieuwe toestand. Na het verleggen van de Wulptocht zal een nieuwe mogelijke route ontstaan langs de noordoostkant van het plangebied.

Om bovenstaande redenen zal door uitvoering van de geplande werkzaamheden geen conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan ten aanzien van foerageergebied en vliegroutes van

vleermuizen. Wel dient lichtuitstraling op de bomenlaan en op de watergangen langs het plangebied gedurende avond en nacht te worden voorkomen.

Conclusie vleermuizen

Door uitvoering van de geplande werkzaamheden zal geen conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan ten aanzien van verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen, mits lichtuitstraling op de bomenlaan langs de Ibisweg en op de watergangen wordt voorkomen. Indien er bomen gekapt zullen worden in het ruigtegebied ten westen van het plangebied, langs het Ibispad, in de L-vormige groenstrook in het oosten, in het ruigtegebied ten zuidoosten van het plangebied, of in het struweel aan de oostkant, dient door een ecoloog te worden bepaald of aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen moet worden uitgevoerd.

4.7 Overige zoogdiersoorten

Overige zoogdiersoorten artikel 3.5 Wnb (exclusief vleermuizen)

In de omgeving van Almere komt de volgens artikel 3.5 Wnb beschermde Bever voor. In principe zouden de oevers van de Wulptocht en de Gruttotocht mogelijk geschikt zijn als leefgebied voor de soort. Met name langs de oevers met bomengroei er langs zouden Beverburchten kunnen worden verwacht. Landschapsbeheer Flevoland heeft in 2018 de aanwezige Beverburchten in kaart gebracht. Er werden geen burchten van Bevers aangetroffen binnen het plangebied. Wel werd een Beverburcht gevonden in de Gruttotocht in de ruigte ter hoogte van de Trekweg (afstand tot plangebied circa 800 meter). Gezien de afstand tot het plangebied en het feit dat de nabijgelegen A6 al veel verstoring oplevert, zijn er geen directe negatieve effecten van de geplande werkzaamheden te verwachten op deze Beverburcht. Wel kan er beïnvloeding optreden van de functionele leefomgeving daarvan, omdat in de directe omgeving van het plangebied aan de westzijde een gebied ligt dat mogelijk als foerageergebied dienst doet. Het plangebied zal door uitvoering van de plannen verbeteren als mogelijk foerageergebied. Door uitvoering van de geplande werkzaamheden en het geplande toekomstige gebruik door o.a. recreanten kan daarom mogelijk een conflict ontstaan met de Wet natuurbescherming ten aanzien van de Bever. In overleg met de opdrachtgever is besloten dat A&W richtlijnen zal opstellen, die opgevolgd dienen te worden om het verstoren van de Bever te voorkomen. Naar aanleiding van deze richtlijnen zal het inrichtingsplan worden aangepast, zodat een conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van de Bever wordt voorkomen.

Van de zoogdiersoorten die worden beschermd volgens artikel 3.5 Wnb (exclusief vleermuizen), komt daarnaast alleen de Otter voor in de omgeving van het plangebied (Heemskerk 2011, NDFF). Van de Otter zijn in september 2018 sporen in het plangebied gevonden langs de Wulptocht (NDFF). Tijdens het veldbezoek op 17 april 2019 werden Ottersporen gevonden onder de bruggen over de Wulptocht, zowel aan de oostkant als aan de westkant van het plangebied. Het is daarom aannemelijk dat Otters gebruik maken van de oevers van de tochten binnen het plangebied. Naar verwachting is het plangebied echter niet geschikt voor vaste verblijfplaatsen van de Otter, omdat er geen geschikte plekken aanwezig zijn daarvoor. De Otters maken alleen gebruik van het plangebied langs de watergangen om te foerageren en te rusten.

Het is mogelijk dat de geplande werkzaamheden en het toekomstig gebruik van de paden binnen het plangebied voor extra verstoring zorgen ten opzichte van de huidige situatie. Gezien de grote actieradius van Otters, is de kans dat door de werkzaamheden Otters tijdelijk een negatief effect ondervinden klein. In de omgeving is voldoende alternatief leefgebied aanwezig waarnaar de Otters tijdelijk kunnen uitwijken. In de nieuwe situatie is de hoeveelheid open water weer terug op het oude niveau. Wel is er een kans dat de Otters een negatief effect ondervinden van het gebruik van nieuwe paden in voorheen onverstord gebied. In overleg met de opdrachtgever is besloten dat A&W richtlijnen zal opstellen, die opgevolgd dienen te worden om het verstoren van de Otter te

voorkomen. Naar aanleiding van deze richtlijnen zal het inrichtingsplan worden aangepast, zodat een conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van de Otter wordt voorkomen.

In de directe omgeving van het plangebied is ook geschikt leefgebied aanwezig in de groenstrook tussen Wulptocht/Dodaarstocht ten oosten van het plangebied. Het verstoren van Otters in dit gebied dient te worden voorkomen. De werkzaamheden voor de inrichting van het plangebied zullen geen noemenswaardige extra verstoring teweeg brengen, omdat het gebied in de huidige situatie als agrarisch gebied in gebruik is. Er dient echter voorkomen te worden dat mensen met honden langs de groenstrook lopen, omdat de aanwezigheid van (sporen van) honden verstorend zal werken voor eventueel aanwezige Otters. Volgens het huidige inrichtingsplan is aan deze kant van het plangebied landbouwgebied en grasland gepland. Daarom zal de uitvoering van de plannen geen noemenswaardige extra verstoring veroorzaken ten aanzien van de Otter. Bij eventuele wijzigingen in het inrichtingsplan dient rekening te worden gehouden met de mogelijke verstoring van leefgebied van de Otter ten oosten van het plangebied.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb

Uit verspreidingsgegevens van zoogdieren blijkt dat in de omgeving van het plangebied een aantal meer of minder algemeen voorkomende zoogdiersoorten voorkomt die zijn beschermd volgens artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het betreft soorten zoals Bosmuis, Egel, Haas en Vos (Melis 2012, NDFF). Het plangebied zou in principe geschikt zijn voor deze soorten. In het ruigtegebied ten westen van het plangebied werden verschillende vossenholen waargenomen. Binnen het plangebied werden geen vossenholen waargenomen. Wel is het mogelijk dat er passerende of foeragerende Vossen voorkomen. Provinciale Staten van Flevoland heeft vrijstelling van de Wnb verleend voor de bovengenoemde soorten bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Wel geldt ten aanzien van alle soorten de zorgplicht. Hieraan kan worden voldaan door dieren de gelegenheid te geven om weg te vluchten van de werkzaamheden.

Het is in principe mogelijk dat het plangebied onderdeel is van het leefgebied van de volgens artikel 3.10 Wnb beschermde en niet vrijgestelde Steenmarter en Boomarter. Er worden geen verblijfplaatsen van de Steenmarter verwacht, vanwege het ontbreken van bebouwing en andere geschikte elementen. Wel is het mogelijk dat het plangebied onderdeel is van rustplaatsen en foerageergebied van de Steenmarter. In de omgeving is echter voldoende alternatief rust- en foerageergebied voor de soort aanwezig om tijdelijk naar uit te wijken. Na uitvoering van de plannen is het gebied weer geschikt voor de soort.

In januari 2018 werd er een Boomarter dood gevonden op knooppunt Almere, op circa 900 meter van het plangebied. Het is daarom in principe mogelijk dat de Boomarter voorkomt binnen het plangebied. Er zijn echter geen oude bomen binnen het plangebied aanwezig die geschikt zijn voor verblijfplaatsen van de Boomarter. Het plangebied is slechts marginaal geschikt als foerageergebied. De Boomarter wordt daarom niet in het gebied verwacht. De ruigte ten westen van het plangebied is mogelijk wel geschikt als foerageergebied. Wij verwachten ten aanzien van de Boomarter geen negatieve effecten door de uitvoering van de plannen, omdat dit mogelijk foerageergebied intact blijft.

Conclusie 'Overige zoogdiersoorten'

Door uitvoering van de plannen zal volgens het huidige inrichtingsplan mogelijk een conflict ontstaan met de Wet natuurbescherming ten aanzien van de beschermde Bever en Otter. In overleg met de opdrachtgever is besloten dat A&W richtlijnen zal opstellen, die opgevolgd dienen te worden om het verstoren van Bever en Otter te voorkomen. Naar aanleiding van deze richtlijnen zal het inrichtingsplan worden aangepast, zodat een conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze soorten wordt voorkomen. Daarnaast dient bij eventuele wijzigingen in het

inrichtingsplan het verstoren van Otters in de groenstrook ten oosten van het plangebied te worden voorkomen.

5. Conclusies

Op basis van de voorgaande hoofdstukken kunnen voor het plangebied de onderstaande conclusies ten aanzien van de ecologische wet- en regelgeving (Wet natuurbescherming, NNN en overige gebiedsbescherming) worden getrokken:

Gebiedsbescherming

Wet natuurbescherming: Natura 2000

Bij de uitvoering van de plannen dient rekening gehouden te worden met een eventuele relatie tussen de langs het plangebied lopende Wulptocht en Gruttotocht en het Natura 2000-gebied 'Markermeer en IJmeer' door een mogelijke vliegroute van de Meervleermuis boven de tocht. Door lichtuitstraling van de werkzaamheden over het water te voorkomen, kan worden voorkomen dat deze mogelijke vliegroute wordt verstoord. Indien deze maatregel in acht wordt genomen zal de uitvoering van de plannen geen negatieve effecten veroorzaken op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden in de omgeving, behalve mogelijk ten aanzien van de Bruine kiekendief. Om te bepalen of door de uitvoering van de plannen een negatief effect ontstaat op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied 'Oostvaardersplassen' door het aantasten van foerageergebied van Kiekendieven, dient een verstorings-/verslechteringsonderzoek te worden uitgevoerd.

Overige gebiedsbescherming

Er zijn geen negatieve effecten van de werkzaamheden te verwachten op in de nabijheid gelegen NNN-gebieden en gebieden die zijn aangewezen als natuurtypen. Een gebied met natuurtype N14.03 Haagbeuken- en Essenbos is ingepast in het huidige inrichtingsplan. Door uitvoering van de plannen zal daarom geen conflict ontstaan met de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van overige vormen van gebiedsbescherming in Flevoland (regelgeving betreffende het Natuurnetwerk Nederland en provinciale verordeningen).

Soortbescherming

Amfibieën

De uitvoering van de geplande werkzaamheden zal mogelijk een conflict veroorzaken met de Wet natuurbescherming ten aanzien van de volgens artikel 3.5 Wnb beschermde Rugstreeppad. Om te bepalen of dit het geval is, dient aanvullend onderzoek naar het al dan niet voorkomen van de Rugstreeppad binnen het plangebied te worden uitgevoerd. Daarnaast dient ten aanzien van amfibieënsoorten de zorgplicht in acht genomen te worden bij het uitvoeren van werkzaamheden aan watergangen.

Ringslang

Door uitvoering van de plannen zal mogelijk een conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan ten aanzien van de Ringslang. Om dit te voorkomen, dient voorafgaand aan de werkzaamheden door een ecooloog te worden bepaald of er geschikte broedplekken voor de Ringslang in de Rietoevers aanwezig zijn. Indien dit het geval is, dienen de broedplekken na de broedperiode en voorafgaand aan de winterrust te worden verwijderd. Na uitvoering van de werkzaamheden en voorafgaand aan de volgende broedperiode, dienen nieuwe broedmogelijkheden te worden aangebracht. Indien volgens deze werkwijze gewerkt wordt, zal door uitvoering van de geplande werkzaamheden geen conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan ten aanzien van reptielen.

Vogels

Binnen het plangebied zijn mogelijkheden voor broedvogels aanwezig. Door uitvoering van de geplande werkzaamheden mogen geen broedende vogels en hun nesten worden verstoord. In paragraaf 4.4. is beschreven hoe aan die voorwaarde kan worden voldaan.

Vleermuizen

Door uitvoering van de geplande werkzaamheden zal geen conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan ten aanzien van verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen, mits lichtuitstraling op de bomenlaan langs de Ibisweg en op de watergangen wordt voorkomen. Indien de plannen wijzigen en er alsnog bomen gekapt zullen worden in het ruigtegebied ten westen van het plangebied, langs het Ibispad, in de L-vormige groenstrook in het oosten, in het ruigtegebied ten zuidoosten van het plangebied, of in het struweel aan de oostkant van het plangebied, dient mogelijk aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen te worden uitgevoerd.

Bever en Otter

Door uitvoering van de plannen zal volgens het huidige inrichtingsplan mogelijk een conflict ontstaan met de Wet natuurbescherming ten aanzien van de beschermde Bever en Otter. In overleg met de opdrachtgever is besloten dat A&W richtlijnen zal opstellen, die opgevolgd dienen te worden om het verstoren van Bever en Otter te voorkomen. Naar aanleiding van deze richtlijnen zal het inrichtingsplan worden aangepast, zodat een conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van Bever en Otter wordt voorkomen. Daarnaast dient bij eventuele wijzigingen in het inrichtingsplan het verstoren van Otters in de groenstrook ten oosten van het plangebied te worden voorkomen.

Literatuur

- Beemster, N. Koks, B. van der Hut, R. Postma, M. 2012. Foeragerende kiekendieven in en rondom de Oostvaardersplassen in 2011. A&W-rapport 1701. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Heemskerk, R. 2011. Verspreidingsatlas van de Zoogdieren van Flevoland. Werkatlas oktober 2011.
- Hornman, M. & van Winden, E. 2013. Verspreiding van ganzen in Nederland en de afzonderlijke provincies in 2007-2012 in relatie tot opvangbeleid. Sovon-rapport 2013/35. Sovon Vogelonderzoek, Nijmegen.
- Koopmans, M. 2017. Inventarisatie wettelijk beschermde soorten Flevoland en Noordoostpolder 2016. Stedelijk gebied. A&W-rapport 2285. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden
- van der Heijden, E. & van der Hut, R. 2018. Ecologische beoordeling Almeerse Poort. Een toetsing aan de Wet natuurbescherming en het Natuurnetwerk Nederland. A&W-rapport 2465. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Voslamber, B., E. van Winden, & K. Koffijberg 2004. Atlas van ganzen, zwanen en Smienten in Nederland. SOVON-onderzoeksrapport 2004/08. SOVON Vogelonderzoek, Beek-Ubbergen.

Websites

NDFF

Bijlage 1 Foeragerende Bruine kiekendieven 2011

De intensiteit van het gebruik van landbouwkavels, optimale foerageergebieden en natuurgebieden rondom de OVP door foeragerende mannetjes Bruine kiekendieven in juni-juli 2011 (Beemster et al. 2012).

